

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**СУЧАСНА ФАРМАЦІЯ:
ІСТОРІЯ, РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої 20-й річниці заснування
Дня фармацевтичного працівника України**

19-20 вересня 2019 р.
м. Харків

У 2 томах
Том 2

**MODERN PHARMACY:
HISTORY, REALITIES AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT**

**Proceedings of the scientific-practical conference
with international participation, dedicated to the 20th anniversary
of the founding of the Day of the Pharmaceutical Worker of Ukraine**

September 19-20, 2019
Kharkiv

In two volumes
Volume 2

Харків
НФаУ
2019

Редакційна колегія:

Головний редактор: проф. А. А. Котвіцька

Заступник редактора: проф. В. П. Черних

Відповідальні секретарі: проф. Н. М. Кононенко, доц. І. М. Владимірова

Члени редакційної ради: проф. А. Л. Загайко, Т. А. Романько, В. В. Журенко, Н. І. Голубєва, О. М. Білинська

Регістраційне посвідчення УкрІНТЕІ № 54 від 31.01.2019 р.

С 89 **Сучасна фармація: історія, реалії та перспективи розвитку** : матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 20-й річниці заснування Дня фармацевтичного працівника України, м. Харків, 19-20 вересня 2019 р. : у 2 т. / редкол. : А. А. Котвіцька та ін. – Харків : НФаУ, 2019. – Т. 2. – 498 с.

Збірник містить матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 20-й річниці заснування Дня фармацевтичного працівника України «Сучасна фармація: історія, реалії та перспективи розвитку», в яких представлено сучасний стан та актуальні питання розвитку наукових напрямів фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я: конструювання, синтез і модифікація біологічно активних сполук та створення на їх основі лікарських субстанцій; сучасні аспекти розробки та промислового виробництва лікарських, косметичних засобів і добавок дієтичних, госпітальна фармація; біофармацевтичні аспекти створення екстемпоральних лікарських засобів, удосконалення складу і технології алопатичних і гомеопатичних лікарських засобів; сучасний стан та перспективи використання лікарських рослин і розробки фітотерапевтичних засобів; фармацевтичний аналіз, стандартизація та організація виробництва лікарських засобів; фармацевтична та медична біотехнологія, нанотехнології у фармації; організація та економіка у фармації, менеджмент та маркетинг у фармації, фармакоекономіка на етапах створення, реалізації та застосування лікарських засобів; механізми патологічних процесів та їх фармакологічна корекція; клінічна фармація: від експериментальної розробки лікарських засобів до стандартизації фармацевтичної допомоги; соціальна фармація; фармацевтична освіта в Україні.

Для широкого кола наукових та практичних працівників фармації та медицини.

Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів статей.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Матеріали подаються мовою оригіналу.

Editorial board:

Editor in Chief: prof. A. A. Kotvitska

Deputy Editor: prof. V. P. Chernykh

Executive secretaries: prof. N. M. Kononenko, assoc. prof. I. M. Vladymyrova

Members of the Editorial Board: prof. A. L. Zagayko, T. A. Romanko, V. V. Zhurenko, N. I. Golubeva, O. M. Bilynska

Registration Certificate of UkrINTEI № 54 dated January 31, 2019

Modern pharmacy: history, realities and prospects of development: proceedings of the scientific-practical conference with international participation dedicated to the 20th anniversary of the founding of the Day of the Pharmaceutical Worker of Ukraine, Kharkiv, September 19-20, 2019 : in 2 vol. / ed. board. : A. A. Kotvitska et al. – Kharkiv : NUPh, 2019. – Vol. 2. – 498 p.

The collection presents the proceedings of the of scientific-practical conference with international participation dedicated to the 20th anniversary the founding of the Day of the Pharmaceutical Worker of Ukraine “Modern Pharmacy: history, realities and prospects of development”.

The current state and topical issues of development of scientific directions of the pharmaceutical sector of healthcare are presented: design, synthesis and modification of biologically active compounds and the creation of medicinal substances based on them; modern aspects of development and industrial production of medicines, cosmetics and dietary supplements, hospital pharmacy; biopharmaceutical aspects of the creation of extemporaneous drugs, improving the composition and technology of allopathic and homeopathic medicines; current state and prospects of use of medicinal plants and development of herbal medicines; pharmaceutical analysis, standardization and organization of drug production; pharmaceutical and medical biotechnology, nanotechnology in pharmacy; organization and economy in pharmacy, management and marketing in pharmacy, pharmacoeconomics at the stages of creation, sales and administration of medicines; mechanisms of pathological processes and their pharmacological correction; clinical pharmacy: from experimental drug development to standardization of pharmaceutical care; social pharmacy; pharmaceutical education in Ukraine.

For a wide range of scientific and practical workers of pharmacy and medicine.

The editorial board does not always share the views of the articles authors.

The authors of the published materials are solely responsible for the selection, accuracy of the facts, quotations, economic statistics, proper names and other information. The materials are submitted in the original language.

ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ І СТРАТЕГІЧНИМ РОЗВИТКОМ АПТЕЧНИХ МЕРЕЖ

¹Бондарєва І. В., ²Посилкіна О. В., ²Мала Ж. В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

¹*Кафедра фармацевтичного маркетингу та менеджменту*

²*Кафедра управління та економіки підприємства*

fmm@nuph.edu.ua

Сьогодні вагомими учасниками фармацевтичного ринку України стали аптечні мережі, які контролюють понад 70% фармацевтичного ринку. Тобто, від ефективного функціонування аптечних мереж значною мірою залежить якість лікарського забезпечення населення України.

Метою роботи є систематизація загальних підходів до управління конкурентоспроможністю і стратегічним розвитком аптечних мереж.

Досліджено сутність, місце на фармацевтичному ринку та існуючі класифікації аптечних мереж, проаналізовано нормативно-правову базу регулювання їх діяльності в Україні і за кордоном, а також стратегії управління розвитком і конкурентоспроможністю у вітчизняних і зарубіжних організаціях.

Проаналізовано рівень монополізації аптечними мережами фармацевтичного ринку України у різних областях. Установлено структурні ознаки монопольного стану 183 суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну реалізацію лікарських засобів у форматі аптечних мереж. Визначено, що з 24 областей України найвищий рівень монополізації у фармацевтичному секторі спостерігається в Миколаївській, Полтавській та Дніпропетровській областях, а найнижчий – у Хмельницькій області. Запропонована система заходів, спрямованих на запобігання подальшій монополізації вітчизняного фармацевтичного ринку.

Для дослідження особливостей функціонування та управління розвитком аптечних мереж проведено анкетування понад 400 працівників 30 аптечних мереж із різних областей України. Установлено показники, що, на думку експертів, найбільше характеризують розвиток аптечних мереж: збільшення кількості аптек в мережі (16,18 %); збільшення кількості споживачів (15,97 %); збільшення товарообігу (14,64 %); розширення асортименту лікарських засобів та виробів медичного призначення (14,08 %). Визначені показники враховані при подальшому обґрунтуванні стратегії розвитку аптечних мереж.

Досліджено 53 можливих фактори впливу на динаміку конкурентоспроможності аптечних мереж в Україні залежно від їх розміру та оцінено силу їх впливу. Для дрібних аптечних мереж виділено фактори, що мають статистично вагомий зв'язок із конкурентоспроможністю, а саме: наявність додаткових послуг, цілодобовий графік роботи; відсутність ефективної системи мотивації працівників; повільне реагування на зміни ринку. Для середніх аптечних мереж: зручне розташування аптечних закладів; наявність додаткових послуг; упровадження системи якості в аптечних мереж; наявність ефективної маркетингової стратегії; стійкий фінансовий стан; грамотний менеджмент; цілодобовий графік роботи та ін. Для великих та мега- аптечних мереж: зручність розташування аптечних закладів, наявність додаткових послуг; наявність дисконтних карток; упровадження системи якості; регламентація основних бізнес-процесів; наявність ефективної маркетингової стратегії; висококваліфікований персонал; грамотний менеджмент; цілодобовий графік роботи; використання логістики та ін.

Із метою поліпшення роботи аптечних мереж проаналізовано особливості організаційної їх структури. Установлено, що більшість аптечних мереж в Україні мають лінійну, функціональну та лінійно-функціональну організаційні структури. Установлено, що найвагомішими

бізнес-процесами аптечних мереж є відпуск товару та надання фармацевтичних послуг населенню й формування асортименту лікарських засобів та виробів медичного призначення.

Проаналізовано асортиментні стратегії, що використовуються аптечними мережами. Установлено, що 46,32 % аптечних мереж використовують централізований підхід до формування товарного асортименту; 19,00 % – децентралізований; 34,68 % – змішаний. Розроблено алгоритм упровадження категорійного менеджменту у діяльність аптечних мереж, що дозволяє збалансувати товарний асортимент, зменшити кількість неліквідних товарних позицій, оптимізувати товарні запаси і підвищити прибутковість продаж. Розроблено критерії оптимізації асортиментної політики аптечних мереж залежно від їх розміру.

Розроблено й опрацьовано методику упровадження системи збалансованих показників для управління стратегічною конкурентоспроможністю аптечних мереж, яка забезпечує збалансування економічних і соціальних цілей їх розвитку, цілеспрямований моніторинг та контроль показників результативності реалізації стратегії аптечних мереж. Побудовано карту стратегічних цілей та КРІ для аптечних мереж. На підставі отриманих даних розраховано інтегральні показники конкурентоспроможності для дрібних, середніх та великих аптечних мереж. Проведено каскадування цілей і побудовано карту стратегічних завдань на прикладі цілі аптечної мережі «Підвищення лояльності споживачів аптеки» (проекція «Ринок») за структурним підрозділом «Дирекція з персоналу». Для підвищення ефективності діяльності підрозділу «Дирекції з персоналу» аптечної мережі запропоновано і доведено ефективність двох інвестиційних проектів, які взяті до запровадження в практичну діяльність однієї з досліджуваних міжрегіональних аптечних мереж.

Із використанням сучасного економіко-математичного інструментарію обґрунтовано розподіл аптечних мереж залежно від їх розміру на кластери для моделювання динаміки конкурентоспроможності. Виділено показники, за якими виявляється вагома відмінність між кластерами. Для вибору оптимальної стратегії підвищення конкурентоспроможності аптечних мереж за різними кластерами запропоновано метод побудови «дерева рішень». Установлено, що найбільший негативний вплив на стратегію підвищення конкурентоспроможності дрібних аптечних мереж чинить повільне реагування на зміни ринку, найбільший позитивний вплив – наявність в аптечних мереж додаткових послуг; для середніх аптечних мереж □ особливості розташування аптеки і грамотний менеджмент; для великих аптечних мереж □ використання сучасних автоматизованих програм управління, рівень ефективності маркетингового комплексу й особливості розташування.

Із використанням багатовимірною кореспондентського аналізу розроблено математичну модель, яка дозволяє прогнозувати динаміку конкурентоспроможності аптечних мереж на основі обчислення відповідного індексу □ числового показника, що набуває позитивних значень у разі підвищення конкурентоспроможності та негативні □ при відсутності її позитивної динаміки. Доведено, що запропоновані методичні підходи до прогнозування конкурентоспроможності аптечних мереж дозволяють приймати виважені управлінські рішення, спрямовані на протистояння чималим зовнішнім впливам і сприяють досягненню лідерства аптечних мереж на фармацевтичному ринку відповідно до поставлених стратегічних цілей.

Література

1. Posylkina O. V., Mala Zh. V., Bondarieva I. V. Scientific and practical approaches to managing pharmacy's networks competitiveness // Рецепт. – 2018. – Т. 21. № 1. – С. 91-101.
2. Posilkina O. V., Mala Zh. V., Bondarieva I. V. Development of methodical approaches to the assortment management of pharmacy networks by principles of category management // ScienceRise: Pharmaceutical Science. – 2019. – № 1(17). – P. 4-11.

Демченко В.О., Лебедєва А.В. Аналіз ринку лікарських засобів, які застосовуються проти випадіння волос	152
Басва О.І. Державна політика в галузі охорони здоров'я	155
Мороз С.Г. Дослідження сучасного стану оподаткування аптечних закладів в Україні	157
Ельницький Р.В., Михайлова Н.И. Рекомендации по оформлению сезонной витрины в аптеке	159
Ткаченко О.В., Лебединець В.О. Необхідність імплементації вимог ДСТУ ISO/IEC 27001:2015 в управлінні даними та інформацією в державних лабораторіях з контролю якості лікарських засобів	162
Кривов'яз О.В., Томашевська Ю.О., Коваль В.М. Протиглаукомні монопрепарати тимололу: ранжування на основі результатів експертної оцінки.....	164
Демченко В.О., Андрєєва І.Г. Застосування системного підходу в управлінні суб'єктів фармацевтичного ринку	166
Яковлева Л.В., Герасимова О.О., Таран В.О. Аналіз асортименту та споживання ентеросорбентів в Україні	168
Яковлева Л.В., Баглай Т.О., Бердник О.Г. Антибіотики групи аміноглікозидів: аналіз фармацевтичного ринку та дослідження обсягів споживання	170
Голубцова К.К., Сагайдак-Нікітюк Р.В. Розробка математичної моделі процесу управління фармацевтичними підприємствами на засадах маркетингової логістики.....	172
Zakharko N.V., Sahaidak-Nikitiuk R.V. Theoretical aspects of logistics foreign economic activity in pharmaceutical enterprises	174
Чухрай І.Л. Динаміка асортименту пробіотиків у Державному формулярі лікарських засобів першого – одинадцятого випусків	176
Корнієнко О.М. Гендерні аспекти навчальної мотивації випускників фармацевтичного факультету.....	178
Зупанець І.В., Рубан О.А., Колісник Т.Є. Аналіз фармацевтичного ринку лікарських засобів для терапії хронічного болю.....	180
Ткачова О. В., Бездітко Н.В., Дранчук Ю.П. АВС-аналіз лікарських засобів з ноотропною дією в аптечному закладі м. Харкова	183
Лазебніков О.В., Посилкіна О.В. Науково-методичні підходи до формування і управління ланцюгами постачань фармацевтичної продукції.....	185
Шевченко О.М., Посилкіна О.В. Побудова системи показників для оцінки ефективності функціонування логістичної системи фармацевтичного підприємства.....	187
Слободянюк М.М., Самборський О.С. Теоретичні і науково-практичні підходи до визначення вартості розробки та ціни нового лікарського засобу.....	190
Грищук С.М. Підходи до моніторингу використання лікарських засобів у закладах охорони здоров'я на регіональному рівні	192
Бондарєва І.В., Посилкіна О.В., Мала Ж.В. Загальні підходи до управління конкурентоспроможністю і стратегічним розвитком аптечних мереж.....	195

СЕКЦІЯ 8

Механізми патологічних процесів та їх фармакологічна корекція

Самохіна Л.М., Крахмалова О.О., Харченко Ю.Є., Гетман О.А. Загальна антиоксидантна активність у пацієнтів з хронічним обструктивним захворюванням легень з загостреннями та супутньою ішемічною хворобою серця.....	198
Лапшина К.А. Патогенетичні мішені для використання S-аденозил L-метіоніну при неалкогольній жировій хворобі печінки	201

Наукове видання

**СУЧАСНА ФАРМАЦІЯ:
ІСТОРІЯ, РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**Матеріали
науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої 20-й річниці заснування
Дня фармацевтичного працівника України**

**19-20 вересня 2019 р.
м. Харків**

**У 2 томах
Том 2**

Формат 60 × 84/8. Ум. друк. арк. 62,25.

Національний фармацевтичний університет
вул. Пушкінська, 53, м. Харків, 61002
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серії ДК № 3420 від 11.03.2009.